

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BORÇLARININ YENİDEN YAPILANDIRILMASININ KAPSAMI VE YAPILANDIRMA ESASLARI

I.BÖLÜM

29.11.2010 tarihinde , “Bazı alacakların yeniden yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur.

Sunulan tasarı 5 kısımdan oluşmaktadır.Tasarının ilk dört kısmında alacaklı Kamu idareleri ile borçlular arasındaki ilişkilere yönelik düzenlemeler mevcut olup beşinci kısmında ise 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,4857 sayılı İş Kanunu,4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ve diğer bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde köklü yasa değişiklikleri mevcuttur.

Yazımızın hazırlandığı tarih itibariyle 113 maddeden ve 7 geçici maddeden oluşan bu Kanun Tasarısının yasa değişiklikleri kısmını içeren beşinci kısmı, ana muhalefet partisinin itirazlarının bulunması nedeniyle tasarıdan ayrılmış ve tasarı bütünü ile TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmekte idi.Çok büyük ihtimalle Bütçe görüşmelerinden sonra Tasarının ilk dört kısmı,yani borç yapılandırılması ile ilgili hükümler kanunlaşacaktır.Tasarının ilk 21 maddesi borçların yeniden yapılandırılması ile ilgili maddeler olup 22. Maddeden 113. Maddeye kadar bazı kanunlarda yapılan değişiklikler belirtilmektedir.112. maddesi Yürürlük maddesi olup bu maddede borçların yeniden yapılandırılması ile ilgili olan yasa hükümlerinin yasanın yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmektedir.

Tasarının Birinci kısmında yapılandırma kapsamına girecek borçlar genel olarak maddeler halinde belirtilmiş olup İkinci kısımda Maliye Bakanlığı,Gümrük Müsteşarlığı,İl Özel İdareleri , Belediyeler ve Belediyelere bağlı tahsil dairelerince kesinleşmiş bazı alacakların yapılandırılması ile hükümler,Üçüncü kısımda Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı tahsil dairelerince takip edilen kesinleşmiş sigorta prim alacaklarının yeniden yapılandırılması ve kesinleşmeyen veya dava safhasında bulunan sigorta prim alacaklarının yükümlü ile ortak bir noktada uzlaşmak suretiyle tahsilini öngören düzenlemeler yapılmış,dördüncü kısımda da ilk üç kısım ile ilgili olarak uygulanacak ortak hükümler yer almaktadır.

Makalemizin konusunu ise tasarının birinci,üçüncü ve dördüncü kısmında belirtilen ve Sosyal Güvenlik Kurumuna bağlı tahsil dairelerince takip edilen kesinleşmiş sigorta prim alacaklarının yeniden yapılandırılması ve kesinleşmeyen veya dava safhasında bulunan sigorta prim alacaklarının yükümlü ile ortak bir noktada uzlaşmak suretiyle tahsilini öngören düzenlemeler oluşturmaktadır.

Söz konusu borçların yapılandırılmasının af olarak algılanmaması gerekmektedir. Çünkü alacaklı Kamu İdareleri alacakların reel değerlerinden vazgeçmemektedirler.Bu tasarı ile kamuya olan borçların asıl tutarından herhangi bir indirim yapılmadan ve asıl alacağın reel değerinin korunması suretiyle borçların yeniden hesaplanması ve belirli bir plan dahilinde ödenmesini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Şunu da hemen belirtelim ki yetkililerin dediği gibi gerçekten de yapılandırma konusu olacak borçların kapsamı çok geniş tutulmuştur.Ödemelerde finansman sıkıntısı ile karşılaşılmasından dolayı uzun süre taksitlerle ödeme imkanı getirilmiş ve Maliye Bakanlığı ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılacak taksit ödemelerinin aynı aya denk gelmeyecek şekilde düzenlenmiştir.Bu sayede her iki kurumda borçlu olanların borçlarını daha kolay tasfiye etmeleri hedeflenmiştir.

Ayrıca, tasarı ile ihtilaf alacakların ihtilaflarının sonlandırılması ve ödenmesi yönünde düzenleme yapılarak yargıda birikmiş dosyaların tasfiyesinin ve alacaklı kurumların bazı küçük alacaklarının tahsilinin vazgeçilmesi yönünde düzenleme yapılarak idarelerin ,daha yüksek tutarlı alacaklara yönlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yapılandırılan alacakların taksitlerinin kredi kartıyla ödenmesi imkanı da getirilmektedir.

1-SOSYAL GÜVENLİK ALACAKLARI YÖNÜNDEN YAPILANDIRMANIN KAPSAMI

1.1.Hangi Borçlar Yapılandırma Kapsamındadır?

1.1.1. 5510 sayılı Kanunun 4. Madde (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalılık statülerinden kaynaklanan ve 2010/Haziran dahil olmak üzere önceki aylara ilişkin;

- Sigorta primi
- Emeklilik keseneği ve Kurum karşılığı
- İşsizlik sigortası primi
- Sosyal Güvenlik destek Primi

Asılları ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacakları

1.1.2.2010/Haziran dahil olmak üzere önceki aylara ait isteğe bağlı sigorta primleri ve bu primlerin ödenmemesinden kaynaklanan gecikme zammı ve gecikme cezası alacakları

1.1.3.Yaşlılık,emekli aylığı veya malulluk aylığı bağlandıktan sonra 5510 sayılı kanunun 4. Madde 1. Fıkra (b) bendinde belirtilen sigortalılık statüsü kapsamında sigortalı sayılmasını gerektirir nitelikte çalışması nedeniyle ilgili mevzuata göre ödenmesi gereken 2010/haziran dahil olmak üzere bu aydan önce ki aylara ilişkin sosyal güvenlik destek primi ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacakları.

Malulluk aylığı bakımından;

4a ve 4b sigorta koluna tabi olanların bu sigorta kollarından malulluk aylığı bağlandıktan sonra 4b sigorta koluna tabi olarak geçen çalışma sürelerinden Sosyal Güvenlik destek Primi ödenecek süreler şunlardır;

a) 5510 sayılı kanunun 4. Madde 1. Fıkrasının (a) bendine tabi olanlar için 01.10.2008 tarihinden önce 506 sayılı Yasa gereğince ve 01.10.2008 tarihinden önce 506 sayılı yasa gereğince sigortalı olmakla beraber 01.10.2008 tarihinden sonra 5510 sayılı yasaya göre malulluk aylığı bağlananların 4b statüsüne tabi çalışmaları nedeniyle ödenen sosyal güvenlik destek primleri;(2011 yılı için % 15)

b) 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar kanunu ve 2926 sayılı Tarım Bağ Kur Kanununa göre Maluluk aylığı bağlanmış olup 4b sigorta kolu statüsüne tabi çalışmaları bulunanların ödemesi gereken sosyal güvenlik destek primleri,

c) 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa göre adi vazife malulluğu aylığı alıpta 1 ay içerisinde Başvurarak Sosyal Güvenlik Destek Primi ödemek isteyenler,

Tasarının bu maddesi malulluk aylığı bağlandıktan sonra 4b sigortalısı sayılmasını gerektiren çalışması nedeniyle ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primlerini yapılandırma kapsamına almış olup bu nedenle 5510 sayılı yasanın yürürlüğe girdiği tarih olan 01.10.2008 tarihinden önce 506 sayılı yasa gereğince sigortalı olmak koşulu ile 01.10.2008 tarihinden önce veya sonra malulluk aylığı bağlanan ve bu aylık bağlandıktan sonra ;

- Basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar,
- Gelir vergisinden muaf olsa dahi esnaf ve sanatkarlar siciline kayıtlı olanlar;
- Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları
- Limited şirket ortağı olanlar

Malulluk aylıkları kesilmeden sosyal güvenlik destek primi ödemek zorunda olduklarından bu kişiler için ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primlerinden doğan borçlar ve gecikme cezaları ve zamları yapılandırma kapsamındadır.

Yaşlılık Aylığı Bakımından;

Mevcut tasarı yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra 4b sigortalısı sayılmasını gerektirir çalışması nedeniyle ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primlerini de yapılandırmaya

tabi tutmuştur. Bu nedenle yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra aylıkların kesilmeden sosyal güvenlik destek primi ödeyerek 4b statüsünde sigortalı sayılmasını gerektiren hallerin belirtilmesi gereklidir.

1) 2925 sayılı Kanuna göre yaşlılık aylığı alanların 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 01.10.2008 tarihinden sonra 4 (b) kapsamında çalışmaya başlaması halinde aylıkları kesilmeyecek ve bunlar hakkında tercih hakkı olmaksızın sosyal güvenlik destek primi uygulanacaktır. Ancak, 3201 sayılı Kanuna göre borçlanarak 2925 sayılı Kanuna göre aylık bağlananlar hakkında sosyal güvenlik destek primi hükümleri uygulanmayacaktır.

2) Aylıklarından sosyal güvenlik destek primi kesintisi yapılmakta iken ölen sigortalıların birikmiş sosyal güvenlik destek primi borçları gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle hak sahiplerinin aylıklarından 1/4 oranında kesilecektir. Bu durumda olanlarda yapılandırma talebinde bulunabilecektir. Reddi miras halinde, söz konusu borçlar ölüm aylıklarından kesilmeyecektir.

3)506 sayılı yasaya göre yaşlılık aylığı bağlanmış olup 4b statüsüne tabi çalışması için ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primleri,

4)2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık aylığı bağlanmış olup 4b statüsüne tabi çalışması için ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primleri,

5)1479 sayılı Bağ Kur Kanununa göre yaşlılık aylığı bağlanmış olanların yine aynı statüye tabi olarak çalışmalarına devam edenler için ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primleri,

6)2926 sayılı Tarım Bağ Kur Kanununa göre yaşlılık aylığı bağlanmış olanların 4b statüsüne tabi çalışması için ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primleri,

7)5434 sayılı emekli Sandığı Kanununa göre emekli aylığı bağlanmış olup 4b statüsüne tabi çalışması için ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primleri,

1.1.4.30.06.2010 tarihine kadar bitirilmiş olan özel nitelikte ki inşaatlar ile ihale konusu işlere ilişkin yapılan ön değerlendirmede ,araştırma veya tespit sonucunda bulunan eksik işçilik tutarı üzerinden hesaplanan sigorta primi ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacakları,

1.1.5.31.07.2010 tarihine kadar işlenen fiillere ilişkin olup ilgili kanunları uyarınca uygulanan idari para cezaları ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacakları,

2.1.Yapılandırmadan faydalanabilmenin genel şartları;

2.1.1-İdari para cezaları hariç olmak üzere diğer alacakların tümünün 2010/Haziran dahil olmak üzere önceki aylara ait olması ,(2010/Haziran ayına ait sigorta primleri,işsizlik sigortası primi ve sosyal güvenlik destek primleri 2010/Temmuz ayında ödenecek olmasına rağmen tahakkuk asıl olduğu için bu aya ait prim ve işsizlik sigortası borçları yapılandırma kapsamındadır.)

2.1.2-Kanunun yayımlandığı tarihten önce tahakkuk etmiş olması, (Bu husus primler açısından değil,özellikle ihale konusu işlerden ve özel bina inşaatı işlerinden doğan prim borçları için önem kazanmaktadır.Primler zaten her ay sonunda tahakkuk ettirmektedir.Ancak işin özelliklerinden dolayı geçmiş yıllarda yapılmış ve bitmiş olan özel bina inşaatları ve ihale konusu işlerden dolayı eksik işçilik değerlendirmeleri belirli bir zaman geçtikten sonra yapılmaktadır.Örneğin,2009 yılının Ağustos ayında tamamlanan ihale konusu yapım,üretim veya hizmet işleri için bildirilmesi gereken asgari işçilik miktarı tespit edilmeden ilişiksizlik belgesi verilmemektedir.SGK Müdürlüklerinde bu prosedürler geç işlemekte veya işverenler tarafından fatura incelemesi istenmektedir.Bu durumda belgenin alınması bazen yıllar sürmektedir.Dolayısıyla eksik işçiliğe ilişkin tahakkuklarda yapılamamaktadır.Tahakkuk yapılamadığı için yapılandırmadan da faydalanamayacaktır.Bu nedenle bu durumda olan işverenlerin müracaat ederek teftiş istemeden çıkacak fark işçiliği hesaplattırmaları ve yapılandırmadan faydalanmaları kendi lehlerine olacaktır.Fark işçilikler 2 şer aylık dönemler halinde taksitlendirilecek ve ilişiksizlik belgesi de alınabilecektir.Bir hesap yapılması gerekirse; 1.500.000 TL tutarında ihale konusu iş üstlenen firmanın yaptığı işe ilişkin asgari

işçilik oranı % 9 olsun.Bu durumda 101.250,0 TL bildirim yapması gerekmektedir.Eğer bildirim düşük ise yada taşeron bildirim varsa genelde işverenler fatura incelemesi istemektedirler.Ancak bu kez teftişe geldiği için bildirilmesi gereken en az işçilik miktarı 135.000,00 TL olmaktadır.Ayrıca,işverenlere göre alınacak faturalar teftiş tarafından kabul görmeyebilir.Bu kez eksik işçilik çıkması durumunda idari para cezaları da gündeme gelecektir ki bu cezalar herkesin bildiği gibi çok yüksek miktarlara ulaşmakta ve astarı yüzünden pahalıya gelmektedir.Bu nedenle özel bina inşaatı ve ihale konusu iş üstlenen işverenlerin bir an önce eksik işçilik tahakkuklarını yaptırarak yapılandırmadan faydalanması gerekmektedir.)

2.1.3-Kanunun yayınlandığı tarih itibariyle ödenmemiş olması,

2.1.4-Dava açılmamışsa veya dava açma süresi sona ermişse alacağın Kesinleşmiş olması gerekmektedir.

Mevcut yapılandırma tasarısı kesinleşmiş sosyal güvenlik alacaklarını, dava safhasında bulunan veya dava açma süresi sona ermemiş idari para cezalarını, asgari işçilik değerlendirme ve incelemelerinden doğan eksik işçilik primlerini, daha önce ki yapılandırmaya başvurmuş ancak yapılandırması bozulmuş olanları ve sigortalılık süreleri durdurulanların ihya prim borçlarını kapsamaktadır.

3.1.Kesinleşmiş Alacakların Yapılandırması;

3.1.1- 4 a,b ve c bentleri kapsamındaki statülerinden kaynaklanan sigorta primi,emeklilik keseneği,işsizlik sigortası primi ve sosyal güvenlik destek primi borçları tahakkuk yapıldığı anda kesinleşmiş sayılmaktadır.

Bu nedenle4 a açısından ,işverenlerin, aylık hizmet ve prim belgesi ile bildirmiş olduğu sigortalılar için yapılan tahakkuklar kesinleşmiş alacak olup aylık hizmet ve prim belgesinin verilmemiş olması halinde tahakkuk da söz konusu olmayacağından yapılandırma kapsamında sayılmayacaktır.Ayrıca,önce ki aylara ait aylık hizmet ve prim belgelerinin geç verilmiş olması halinde de (yasanın yayınlandığı tarihe kadar tahakkukunun yapılmış olması gerekmektedir) bu bildirimlere ait primler de yapılandırma kapsamındadır.

4b açısından ise 4b sigortalılığını sona erdiren nedenler olan ve bu tarihten sonra prim ödeme zorunluluğu bulunmayan ,gelir vergisi mükellefiyetliğini gerektiren faaliyete son verilen tarihe,gelir vergisinden muaf olanlar için esnaf ve sanatkarlar sicil kaydının silindiği tarihe, limitet şirket ortaklarının hisselerinin tamamının devredildiğine dair ortaklar kurul kararı tarihine,anonim şirket yönetim kurulu üyesi ortakların yönetim kurulu üyeliklerinin sona erdiği tarihe kadar olan prim borçları yapılandırma kapsamındadır.

3.1.2.- Başvuru tarihi itibariyle ilgili mevzuatına göre ödenmesi imkanı ortadan kalkmamış isteğe bağlı sigorta primleri ve topluluk sigortası primleri

Tasarıda özellikle, **ödenmesi imkanı ortadan kalkmamış** isteğe bağlı sigorta primleri ile topluluk sigortası primlerinin yapılandırma kapsamına gireceği belirtilmiş olup ödenmesi imkanı ortadan kalkmamış ibaresinin açıklanma gereksinimi bulunmaktadır.

Bilindiği gibi 506 sayılı Sosyal Sigortalar kanununun 85. Maddesinde ard arda 3 kez ödenmeyen isteğe bağlı sigorta primlerinden dolayı isteğe bağlı sigortalılığın sona ereceği,

Geçici 85. Maddesine göre 09.04.2003 tarihinden önce isteğe bağlı sigortalı olup Kuruma prim borcu olanların bu tarihten itibaren 6 ay içerisinde primleri, gecikme ceza ve zamları ile birlikte ödenmesi durumunda ödenen sürelerin hizmete sayılacağı aksi takdirde hizmetten sayılmayacağı

5510 sayılı Kanunun 52. Maddesinde ise en geç 12 ay içerisinde ödenmeyen isteğe bağlı sigorta primlerinin ait olduğu ayların sigortalılık süresinden sayılmayacağı belirtilmiştir.

Yasa metnine göre ödenmesi imkanı ortadan kalkmış olan ve yukarıda belirtilen 3,6 ve 12 aylık süreler içerisinde ödenmediği için hizmetten sayılmasına imkan bulunmayan süreler için yapılandırma başvurusunda bulunulamayacaktır.

Bu sürelerin hizmetten sayılması için yapılandırma başvurusu değil,yasa ile hizmet borçlanması imkanı getirilmesi gerekmektedir.

3.1.3.-Yaşlılık,emekli aylığı veya malulluk aylığı bağlandıktan sonra 5510 sayılı Kanunun 4.madde 1. Fıkra b bendinde belirtilen sigortalılık statüsü kapsamında sigortalı sayılmasını gerektirir nitelikte çalışması nedeniyle ilgili sosyal güvenlik mevzuatına göre sosyal güvenlik destek primi ödemesi gerekenlerden bu kanunun yayınlandığı tarihi izleyen ikinci ayın sonuna kadar tescilli yapılmış olanların 2010/Haziran ve önceki aylara ait primler yapılandırma kapsamındadır.

Yasa dilinin ağır olması nedeniyle açıklama yapma gereksinimi doğmaktadır.Metinden anlaşılın,506,1479,2925,2926,5434 ve 5510 sayılı kanunlara göre yaşlılık aylığı ile malulluk aylığı alanlar , emekli aylığı alanlar ve adi vazife malulluğu alanlardan, basit usulde vergi mükellefi olanlar ,esnaf ve sanatkar siciline kayıt olanlar,Anonim şirket Yönetim Kurulu üyesi olan ortaklar ile komandite ortaklar ve limitet şirket ortakları olanların ödemesi zorunlu olan sosyal güvenlik destek primlerinin ödenmemiş olması nedeniyle bu borçlar yapılandırma kapsamına alınmıştır.

Bu konuda geniş açıklama yazımızın 1.1.3. maddesinde yapılmıştır.Zira kimlerin sosyal güvenlik destek primi ödemek zorunda oldukları önem kazanmaktadır.Günümüzde de özellikle yaşlılık aylığı olarak yukarıda belirtilen işleri yapan kişilerden alınması gereken sosyal güvenlik destek primlerinin uzun yıllardan beri alınmamış olması ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından da uyarıların yapılmamış olması nedeniyle bu maddeyi ilgilendiren yüksek miktarlarda borçlar mevcuttur.Bu borçların yapılandırma kapsamına alınmış olması gerçekten isabetli ve özellikle yaşlılık aylığı alıp ta basit usulde vergi mükelleflerini sevindirecek bir gelişmedir.

3.1.1, 3.2.2 ve 3.3.3 . Maddeler için ortak konular;Yukarıda, Maddelerde belirtilen ve yapılandırma kapsamına giren borçlar için ,borcun ödeme süresinin bittiği tarihten başlamak üzere Kanunun yayınlandığı tarihe kadar geçen süre için TEFE/ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın, tasarıda belirtilen şekilde ve sürede ödenmesi halinde borca uygulanması gereken gecikme cezası ve gecikme zammı alacaklarından vazgeçilecektir.

Örneğin 4a sigorta koluna tabi işçi çalıştıran işverenin 2010/Şubat ayı için yapılmış olan tahakkuka ait ödeme Mart ayının son gününde yapılacağından ödenmemiş olması halinde bu tarihten ve Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen süre için TEFE/ÜFE aylık değişim oranları esas alınacaktır.

Burada hesaplama konusuna girilmeyecek,makalemizin ileriki bölümlerinde hesaplamalar ayrıntılı olarak belirtilecektir.Zira, anaparaya TEFE/ÜFE aylık değişim oranı eklenecek olup bunun üzerine de tasarıda belirlenmiş olan ve vadelere göre değişen katsayılar ile çarpımlar eklenecektir.Bu hususlar ileriki bölümlerde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

Şu anda işverenlerimizin büyük bir kesimini ilgilendiren özel bina inşaatları ile ihale konusu işlere ait yapılandırmaların kapsamı,nasıl yapılacağı ve daha önce ki yapılandırma kapsamından çıkarılmış bulunan işverenlerin yeni yapılandırmadan nasıl faydalanacağı ve yapılandırma hesapları makalemizin ikinci bölümünde ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

Çetin GÜNEŞ